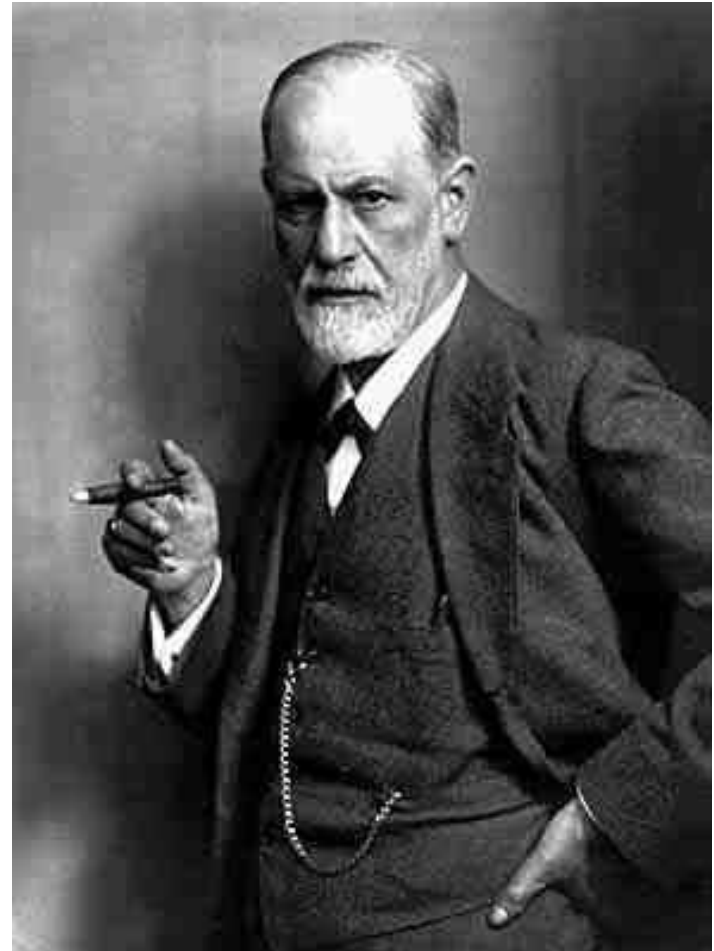

Přednáška č. 9

Sigmund Freud, psychoanalytická teorie,
psychosexuální teorie psychického vývoje
Eriksonova teorie psychosociálního vývoje

Sigmund Freud

- Jedna z největších intelektuálů 20. století
- Narozen na Moravě
- Lékař, žil ve Vídni, zemřel v emigraci Anglii
- Učitel mnoha významných nástupců-Anny Freudové, C.G. Junga, Alfreda Adlera, Karen Horney, Erich Fromm..
- Sebrané spisy obsahují 24 svazků (Výklad snů 1900..... Nárys psychoanalýzy 1940)

Hlavní body psychoanal. teorie

DYNAMIKA OSOBNOSTI

Determinace lidské psychiky-všechny naše myšlenky, činy, emoce mají příčinu-většina je způsobena neuspokojenými pudy a nevědomými přáními.

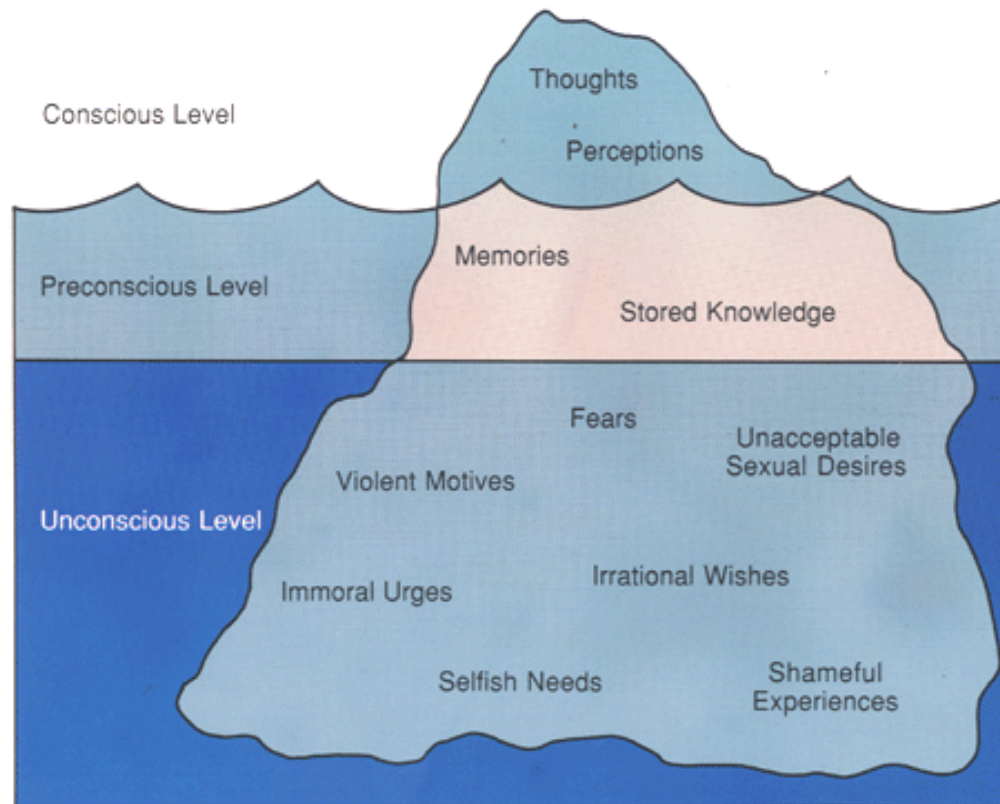
- **Libido (slast)-zdroj energie**, je svou povahou sexuální
- Přesouvání energie-nelze ji zničit-budeme ji ventilovat jinak (např. agresivní impuls může být přesunut do sarkastického smyslu pro humor).Neurotické symptomy, sny-projev přesunuté psychické energie, která se nemohla ventilovat.

Hlavní body psychoanalytické teorie

- Topografický model lidské psychiky (model ledovce)
- **Vědomí** (plně si uvědomujeme)
- **Předvědomí** (zapomenuté, kdysi uvědomované myšlenky, konflikty, zážitky, lze snadno vybavit)
- **Nevědomí** (bludiště představ, zkreslené skutečnosti, přání, mimobolast uvědomění). Nevědomí má silný vliv na chování!!!!
- Freud byl první, kdo poukázal na obrovský význam nevědomých duševních vlivů na každodenní život člověka

Model ledovce (topografický model psycikv)

PERS 5 Freud's View of the Human Mind: The Mental Iceberg

Strukturální model osobnosti

Libido se uplatňuje v rámci uzavřeného systému osobnosti

Id-je iracionální, řídí se **principem slasti** (je to schrána

Ego-je racionální (**princip reality**), působí na vědomé úrovni

Superego-obsahuje omezení a zákazy, chválu za dobré chování, řídí se **principem dokonalosti**

Tyto tři systémy jsou v osobnosti pevně propojeny

Strukturální model osobnosti

- Konflikty id x ego=id se dožaduje uspokojení, ego se snaží tento požadavek upravit (chlapec chce autíčko hned, ego zvažuje zda nebude lépe počkat)
- Konflikt id x superego-dtto, ale superego zakazuje ukrást autíčko, je to špatné
- Ego x superego-etický čin versus zákaz činnost daný výchovou
- U dobře integrované osobnosti si ego udržuje pevnou, ale pružnou kontrolu, vládne principi reality.

Psychosexuální vývoj

- 5 stadií, kterými projde jedinec. Sexualita v širokém slova smyslu. Id (hledající slast) se zaměřuje na určitou oblast těla a činnosti spojené s touto oblastí.
- **Orální stadium** - kojení a sání zdrojem požitku, odstavení-a růst zoubků
- **Anální stadium** - slast spojená s uvolňováním střev-nácvik čistotnosti
- **Falické stadium** - zkoumání vlastního pohlaví, autoerotické chování. Oidipův konflikt-zaměření na matku, otec rival. Kastráční úzkost. Identifikace s otcem. Elektriin komplex u dívek.

Psychosexuální vývoj

- **Období latence (7-12 let)** - období klidu, děti se méně zaměřují na svoje tělo, ustupují sexuální impulsy, nutnost zvládat sociální prostředí.
- **Genitální stadium** — od puberty a adolescence dále-libido propuká s novou silou, fáze dospělých sexuálních zájmů a slastí.
- Problémy některém ze stadií způsobí fixaci ve stadiu a ovlivnění osobnosti jedince (např. orální fixace-nadměrné pití alkoholu, anální fixace-šetřivost, přehnaná čistotnost, Oidipův komplex-potíže s autoritami.....)

Psychoanalýza shrnutí

- Významný vliv na naši kulturu (spíše než otázka správnosti či nesprávnosti)

Poznání že nevědomé procesy hrají významnou roli v chování je všeobecně přijato

- Ale!!!!
- Mnoho psychoanalytických pojmů není zcela definovaných či objektivně měřitelných. Jak změřit libido? Princip zachování energie libida je tedy jen koncept, předpoklad.
- Freud založil své teorie na pozorování střední vrstvy neurotiků ve viktoriánské Vídni-velmi limitované.
- Závist penisu (pocit nedostačivosti u dívek)-odmítáno

Psychosociální vývoj-Erik Erikson

- Erikson revidoval Freudovu teorii psychosexuálního vývoje. Na vývojová stadia nepohlíží z hlediska jejich psychosexuálních fcí, ale chápe je jako psychosociální stadia)důležité jsou vztahy).

Erik Homburger Erikson a osm věků člověka

Erik Homburger Erikson

- Psychoanalytik
- Teorie „Osm věků člověka“-prodloužení vývojového pohledu na celý život člověka (od kolébky do smrti).
- Na každém stupni vývoje si jedinec musí vyřešit psychosociální konflikt (krizi). Výsledek této krize vede jak ke zdravým, tak nezdravým rysům v osobnosti.

Erik Homburger Erikson a osm věků člověka

běh

Erikson's stages of personality development

Stage	1	2	3	4	5	6	7	8
Oral	Basic trust vs. mistrust							
Anal		Autonomy vs. shame, doubt						
Phallic			Initiative vs. guilt					
Latency				Industry vs. inferiority				
Genital					Identity vs. role confusion			
Young adulthood						Intimacy vs. isolation		
Adulthood							Generativity vs. stagnation	
Maturity								Ego integrity vs. despair

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

- Erikson vycházel z předpokladu, že si jedinec musí vyřešit psychosociální konflikt-krizi v každém jednotlivém „věku“ (tj. vývojové etapě).
- Uspěje-li, může postoupit zdárně dále do dalšího věku.
- K prvním pěti vývojovým stadiím (shodná s Freudem-stadium orální, anální, falické, latentní a genitální) přidává další 3.

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

- **1. věk (u Freuda orální stadium) 0-1,5 roku**

Důvěra x nejistota - dítě získává pocit základní důvěry, učí se věřit svému sociálnímu okolí (pečujícími osobám).

Důležitá je stálost péče a kvalita vztahu matky (pečující osoby).

Úspěšné překonání-důvěra ve druhé, chuť objevovat okolí.

Neúspěšné-nedostatečný pocit bezpečí.

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

2. věk (u Freuda anální stadium) 1,5 roku- 3 roky

Autonomie x pocit studu a pochyby

Úspěšné zvládnutí tohoto období-pocit
autonomie, víra ve své schopnosti

Neúspěšné-stud, pochyby o sobě.

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

3. věk (u Freuda falické stadium) 3-6/7 let

Vlastní iniciativa x pocity viny (nad cíly)

Předškoláci se učí být iniciativní, zahajovat aktivity.

Vinu mohou pociťovat nad vlastní nezávislou aktivitou.

Erikson - Osm věků člověka

7. věk (a Freuda období latence) -7let až pubescence cca 15 let

Snaživost x pocit méněcennosti

Význam nástupu školní docházky.

Úspěšně zvládnuté období-pocit kompetence, schopnosti rozvíjet svoje dovednosti.

Neúspěšně zvládnuté období-pocit podřadnosti, méněcennosti-strach ze selhání, neuroticismus.

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

5. věk (u Freuda období genitální) - 15 let, tj. adolescence až raná dospělost

Identita x zmatení rolí (nejistota o své roli (kdo jsem)).

V adolescenci dochází k rozvoji vlastní identity-kdo jsem?

Dle Eriksona je adolescence stadium mezi dětstvím a dospělostí, psychosociální moratorium

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

- Status identity v 5. věku (rozpracováno Marciou)
- **Dosáhnutá identita (achievement)** - krize vyřešena- závazky vytvořeny-stabilní, zralá osobnost. Jednotlivec má svoje názory, zvyky, cíle (relativně stabilní).
- **Předčasně řešená identita (foreclosure)** – krize nebyla prožita, alternativy nebyly zvažovány-závazky vytvořeny.
- **Difúzní identita (confusion or diffusion)**-osobnost chaotická, nepředvídatelná, proměnlivá-jedinec neprošel krizí.
- **Moratorium**-období probíhající krize, jedinec hledá alternativy a vytváří stabilní osobnost, zkouší „být dospělý“.

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

- 6. věk (tj. mladší dospělost) 20.-cca 35 let

Intimita x izolace

Intimita ve smyslu vztahu s druhým člověkem, splynutím s ním.

Izolace-sklon vyhýbat se vztahům.

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

7. věk (tj. střední dospělost) 35let cca 55 let

Generativita x stagnace

Generativita ve smyslu péče o potomstvo, ale i v širším přesahu-tvořivost, přínos pro druhé.

Stagnace – malý nebo žádný zájem na tom přispět svému okolí, vytvářet pro ostatní

Erik H. Erikson - Osm věků člověka

- 8. věk (pozdní dospělost a stáří)

Integrita „já“ x zoufalství

Integrita ve smyslu moudrosti a přijetí vlastního životního příběhu.

Zoufalství-deprese nad uplynulým životem a úzkost ze smrti.

